

Mottaker
Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 2025/0112-2

Saksbehandler: Johanne Bakken
Saksansvarlig: Vegard Aandal-Nilsen

Dato: 28.04.2025

Høringsuttalelse - Regulering av produktpakker og koblingssalg

1 Innledning

Konkurransetilsynet viser til høringsbrev fra Finansdepartementet datert 21. februar 2025 med vedlagt høringsnotat "Regulering av produktpakker mv." fra Finanstilsynet av 30. august 2024. Høringsfristen er satt til 28. april 2025.

2 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Høringsnotatet er utarbeidet som oppfølging av Finansdepartementets oppdrag 26. april 2024, hvor Finanstilsynet ble bedt om å:

- a. Kartlegge hvordan bankene praktiserer vilkår om konto med lønnsinngang for å få gunstigere boliglånsrente og i hvilken grad bankene legger til rette for at kundene kan betjene boliglån på annen måte enn fra betalingskonto i samme bank.
- b. Vurdere behovet for tiltak som kan bidra til at kundene enkelt kan betjene boliglån i en annen bank enn der de har konto med lønnsinngang, herunder forbud mot slike vilkår om lønnsinngang og krav om tilrettelegging for andre betjeningsmåter, så som betjening av boliglån fra konto i annen bank eller med eFaktura/AvtaleGiro.
- c. Kartlegge i hvilken grad bankene og tredjepartstilbydere tilbyr kontoinformasjons tjenester og betalingsfullmakttjenester etter PSD2-reglene.
- d. Vurdere behovet for tiltak som kan bidra til at bankene og tredjepartstilbydere i større grad tilbyr kontoinformasjons tjenester og betalingsfullmakttjenester, herunder krav om at bankene tilbyr slike tjenester.

Finansdepartementet ba Finanstilsynet utarbeide utkast til regelverksendringer dersom Finanstilsynet vurderte behov for regelverkstiltak, jf. punkt b og d.

Finanstilsynets kartlegging av bankenes praksis viser at mange banker stiller som vilkår at kunden har lønnskonto i samme bank for å oppnå gunstigere rentebetingelser på boliglån, for eksempel gjennom kundeprogrammer eller fagforeningsavtaler. Bankene opplyser imidlertid at det ikke får konsekvenser for kunder dersom vilkåret brytes. Etter

Finanstilsynets vurdering vil et stort flertall av kundene likevel anse krav om lønnskonto som en betingelse de er bundet av, og mener derfor at bankenes vilkår må vurderes på bakgrunn av de faktiske avtalevilkårene.

Finanstilsynets vurdering er at bankenes praksis i det norske boliglånsmarkedet med pakking av boliglån og lønnskonto, bryter med viktige hensyn bak boliglånsdirektivet, PSD2 og finansavtaleloven, som nettopp er å legge til rette for at forbrukerne kan foreta rasjonelle valg, velge tjenester fritt og bidra til en god konkurransesituasjon som fremmer innovasjon. Finanstilsynet vurderer at eventuelle fordeler ved dagens praksis heller ikke veier opp for ulemper som innelåsende virkninger, begrenset kundemobilitet og svekket konkurranse.

Finanstilsynet foreslår å begrense adgangen til produktpakking av kontoavtale og boliglånavtale, slik at bankene ikke har mulighet til å stille krav om lønnskonto i banken for å gi bedre lånevilkår. Finansforetaksforskriften § 16-1 tillater produktpakker der det foreligger en forutsetning om tilknytning mellom tjenestene eller der et samlet tilbud gir kostnadsbesparelser. Finanstilsynet foreslår å presisere at ved produktpakking av boliglån og kontoavtale kan kontoavtalen kun ha som formål å betjene boliglånet.

Dagens regelverk åpner for koblingssalg av kontoavtale og boliglån, jf. finansavtaleloven § 5-8. Det er Finanstilsynets vurdering, i lys av boliglånsdirektivets formål og rettspraksis fra EU-domstolen, at adgangen til å kreve at kunden inngår kontoavtale er begrenset til en betalings- eller sparekonto uten krav til lønnsinngang. For å klargjøre rettstilstanden foreslår Finanstilsynet at det presiseres at en kontoavtale i forbindelse med en boliglånsavtale kun kan ha som formål å betjene boliglånet.

Finanstilsynet har videre kartlagt i hvilken grad bankene og tredjepartstilbydere tilbyr kontoinformasjontjenester og betalingsfullmakttjenester etter PSD2-reglene, samt vurdert behovet for tiltak som kan bidra til at kundene kan benytte andre betjeningsmåter av boliglånet, for eksempel fra konto i annen bank eller med eFaktura/AvtaleGiro. Finanstilsynets kartlegging viser at mange banker har etablert egne kontoinformasjons- og betalingsfullmakttjenester, og på den måten tilrettelagt for at boliglånsbanken, etter fullmakt fra kunden, kan trekke avdrag og renter direkte fra kundens konto i en annen bank. Finanstilsynets undersøkelse viser imidlertid at tjenestene er svært lite benyttet av bankenes kunder i dag.

Etter gjeldende regelverk skal banker i Norge legge til rette for at kunder kan få tilgang til sine bankkontoer gjennom tredjeparter som har konsesjon som betalingsfullmektigforetak og/eller opplysningsfullmektigforetak. Finanstilsynet viser til at tilgangen er begrenset til betalingskontoer, og at tjenestene som tredjeparter kan tilby, dermed er begrenset.

Finanstilsynet mener at det i dag finnes gode løsninger for å betjene lån fra kontoer i andre banker, og vurderer at det er et potensiale for økt bruk av slike løsninger over tid, men anbefaler likevel ikke å innføre ny nasjonal regulering på området nå. Det vises til at det pågår reguleringsarbeid på EU-nivå, blant annet gjennom PSD3, PSR og FIDA-

forordningen, og at det derfor er mest hensiktsmessig å avvente dette før det eventuelt vurderes nye tiltak på nasjonalt nivå.

3 Konkurransetilsynets merknader

Gitt Finanstilsynets funn i Finanstilsynets kartlegging av bankenes praksis, er konkurransetilsynet enig i Finanstilsynets vurdering om at produktpakker med boliglån og lønnskonto kan være et hinder for kundemobilitet og konkurranse i boliglånsmarkedet. Konkurransetilsynet er enig i at produktpakker kan gjøre det mer krevende for kunder å bytte bank, særlig når gunstige vilkår på boliglån er knyttet til krav om lønnsinngang i banken. Produktpakking av boliglån og lønnskonto kan etter Konkurransetilsynets vurdering kunne gjøre det vanskeligere for kundene å sammenlikne tilbud fra ulike banker.

Konkurransetilsynet har tidligere vurdert virkninger av produktpakker og koblingssalg¹, og pekt på at slike ordninger kan øke søkekostnaden for konsumentene, virke innelåsende og redusere kundenes valgfrihet. I sitt bidrag til Finansmarkedsmeldingen 2024 understreker Konkurransetilsynet at tiltak som øker søke- og byttekostnader vil kunne senke kundemobiliteten og dermed redusere konkurransen i boliglånsmarkedet.² Konkurransetilsynets vurderinger er i tråd med Finanstilsynets rapport om konkurransen i det norske bankmarkedet fra 2024.³ Finanstilsynet viser der til at produktpakker med vilkår om lønnskonto eller dagligbank kan gjøre det mindre attraktivt og vanskeligere for kunder å bytte bank, og at dette kan føre til at kundeforhold vedvarer gjennom hele lånets løpetid.

Konkurransetilsynet er positive til forslaget om å begrense adgangen til produktpakking og koblingssalg av boliglånsavtale og kontoavtale, og mener dette kan bidra til å øke konkurransen i markedet. I tillegg til å legge til rette for at bankkunder kan benytte tjenester fra flere banker samtidig, kan de foreslåtte endringene i finansavtaleloven og finansforetaksforskriften også bidra til at tilbydere av enkeltprodukter, eksempelvis aktører som kun tilbyr boliglån eller kun dagligbanktjenester, får bedre muligheter til å konkurrere i det norske bankmarkedet. Når koblingssalg og produktpakking av boliglån og konto reguleres nærmere, kan det redusere aktørenes behov for en bred produktportefølje som forutsetning for konkurransedyktighet. Dette kan bidra til økt konkurranse fra spesialiserte aktører, og dermed til en mer innovativ og dynamisk tilbudsside i markedet.

Konkurransetilsynet har tidligere vurdert at kundemobilitet i boliglånsmarkedet kan påvirkes av flere faktorer.⁴ Strukturelle og atferdsmessige barrierer, som

¹ Konkurransetilsynet, *Sårbar konkurranse i boliglånsmarkedet*, tilgjengelig på <https://konkurransetilsynet.no/publications/sarbar-konkurranse-i-boliglansmarkedet/>

² Konkurransetilsynet, *Konkurransetilsynets bidrag til Finansmarkedsmeldingen 2024*, tilgjengelig på https://konkurransetilsynet.no/wp-content/uploads/2024/04/2023_0552-2-Konkurransetilsynets-bidrag-til-Finansmarkedsmeldingen-2024.pdf

³ Finanstilsynet, *Konkurransen i det norske bankmarkedet 2024*, tilgjengelig på <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/nyheter/2024/konkurransen-i-det-norske-bankmarkedet/>

⁴ Konkurransetilsynet, *Sårbar konkurranse i boliglånsmarkedet*, tilgjengelig på <https://konkurransetilsynet.no/publications/sarbar-konkurranse-i-boliglansmarkedet/>

informasjonsasymmetri, samt søke- og byttekostnader, vil kunne begrense effektiv konkurranse i bankmarkedet. Tiltak som reduserer bindingeffekter vurderes som viktige bidrag, men bør suppleres med en bredere gjennomgang av andre virkemidler som kan fremme høyere mobilitet og mer oversiktlige valg for forbrukerne.

Formålet med betalingstjenestedirektivet er å legge til rette for konkurranse og innovasjon. Konkurransetilsynet ser ikke bort fra at kommende utvikling på betalingsområdet kan løse de utfordringene som spesielt tredjeparter står overfor etter dagens regelverk, men registrerer imidlertid at kommende regulering tidligst vil tre i kraft i EU i 2026, og trolig senere i Norge. Inntil direktivets bestemmelser er innført i Norge vil etablerte banker, og deres felleseide foretak og løsninger, ha anledning til å posisjonere seg i markedet før tredjepartsaktører gis tilgang.

Etter Konkurransetilsynets vurdering er det viktig å følge opp utviklingen og tilgjengeligheten av alternative betalingsløsninger i det videre arbeidet med å styrke kundemobiliteten og øke konkurransen i bankmarkedet. Løsninger som gjør det enklere for kundene å betjene boliglån fra konto i en annen bank kan bidra til å redusere praktiske byttehindre og gi større frihet til å kombinere tjenester fra ulike tilbydere.

Betalingstjenestedirektivet er ikke til hinder for at det innføres bestemmelser i norsk lov for å ivareta direktivets formål i Norge. Etter Konkurransetilsynets vurdering vil det derfor være formålstjenlig at bankene så snart som mulig pålegges å tilby funksjonalitet i bankenes API som gir tredjeparts betalingsfullmektiger mulighet til å konkurrere om å tilby betalingsfullmaktjenester, herunder betalingsfullmaktjenester for å betjene boliglån, i konkurranse med bankenes egne løsninger. Etter Konkurransetilsynets vurdering kan det videre være hensiktsmessig å vurdere ytterligere tiltak som fremmer bruk og synlighet av slike løsninger, for eksempel gjennom informasjonstiltak, bransjeanbefalinger eller videreutvikling av offentlige informasjonsplattformer.

Konkurransetilsynet er på bakgrunn av det ovennevnte positiv til Finanstilsynets forslag til lov- og forskriftsendringer. Konkurransetilsynet bemerker imidlertid at den foreslåtte ordlyden i finansavtaleloven §5-8 og finansforetaksforskriften §16-1 fremstår mer snever enn ordlyden i boliglånsdirektivet. Konkurransetilsynet tolker den foreslåtte ordlyden slik at hvis kunden tilbys et samlet tilbud som omfatter avtaler om boliglån og konto, vil kontoen utelukkende kunne benyttes til det å betjene boliglånet. En slik regulering kan etter Konkurransetilsynets vurdering skape unødvendige begrensninger for kunden, uten at det fremmer formålet om økt valgfrihet.

Med hilsen

Vegard Aandal-Nilsen
fungerende avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.